

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS
2018 metai

2

LI

Vilnius 2018

Redakcinė kolegija:

Egidijus ALEKSANDRAVIČIUS

Vytauto Didžiojo universitetas

Jan JURKIEWICZ

Adomo Mickevičiaus universitetas Poznanėje

Zigmantas KIAUPA

Lietuvos istorijos institutas

Česlovas LAURINAVIČIUS

Lietuvos istorijos institutas

Ingė LUKŠAITĖ

Lietuvos istorijos institutas

Elmantas MEILUS (pirmininko pavaduotojas)

Lietuvos istorijos institutas

Jolita MULEVIČIŪTĖ

Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Rimvydas PETRAUSKAS

Vilniaus universitetas

Edmundas RIMŠA

Lietuvos istorijos institutas

Jolita SARCEVIČIENĖ (sekretorė)

Lietuvos istorijos institutas

Vladas SIRUTAVIČIUS

Lietuvos istorijos institutas

Gintautas SLIESORIŪNAS (pirmininkas)

Lietuvos istorijos institutas

Darius STALIŪNAS

Lietuvos istorijos institutas

Saulius SUŽIEDĖLIS

Milervilio universitetas

Joachim TAUBER

Šiaurės Rytų institutas Liuneburge

Šio žurnalo straipsnių pavadinimai ir santraukos cituojami duomenų bazėse:

Articles appearing in this journal are abstracted and indexed in:

HISTORICAL ABSTRACTS. AMERICA: HISTORY AND LIFE.

EBSCO Publishing

ERNESTAS VASILIAUSKAS

Klaipėdos universitetas, Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas

**LITUANISTINIAI ŠALTINIAI LATVIJOJE:
LATVIJOS PAMINKLŲ VALDYBOS 1942 M. EKSPEDICIJA
ŠIAURĖS LIETUVOJE¹**

Įvadas

Latvijos saugyklose esama Lietuvos tyrėjams mažai žinomų lituanistinių šaltinių. Vienas tokių – vokiečių (saksų) dailininko, tapybos restauratoriaus, menotyrininko, Mintaujos (Jelgavos) gimnazijos piešimo ir kaligrafijos mokytojo, bibliotekininko, muziejininko, literato, istoriko, archeologo, kraštotyrininko, keliautojo Juliaus Friedricho Döringo (1818–1898) dienoraščiai ir atsiminimai, saugomi Latvijos valstybės istorijos archyve. Su Lietuva susiję atsiminimai apima 1845, 1847, 1852, 1857, 1876–1877, 1887 m. laikotarpį. Juose glausčiau ar plačiau pasakojama apie kelionės įspūdžius per ir po Lietuvą: kelius, smukles, kaimus, valstiečių rūbus, sodybas, Skuodo apylinkių latvių kilmę (kuriuos į Šarkės ir Apuolės km. dvarininkas baronas fon Noldė atkeldino iš gretimo Kuršo – Kalėtų), miestus (Šiaulius, Panevėžį), miestelius (Tauragę, Žeimelį, Linkuvą, Šeduvą, Skuodą ir kt.), maistą ir alų (Šeduvoje, šaltinyje vad. *Schloßberger*), Panevėžio karaimus, bajorkaimius (Beinoravos), dvarus (Pakruojo, Raudondvario (Radviliškio r.), Joniškėlio, Skaistakalnio-Jasnagurkos (Panevėžys), Mariežų ir kt.), jų meno kolekcijas bei kasdienybę (pvz., vakare, po vakarienės, Mariežų dvare 2 tarnaičių lietuviškai sudainuotą sutartinę apie Kęstutį ir

¹ Parengta gavus 2017–2018 m. Latvijos švietimo vystymo agentūros skirtą stipendiją (sutarties Nr. A17-18/2).

Birutę iš Palangos)². Dalis šios vertingos medžiagos (1845, 1847, 1857 m.) jau publikuota³, likusi dalis (1876–1877, 1887 m.) rengiama spaudai. Taip pat tame pačiame archyve (f. 1100, ap. 2, 6, 13 ir kt.) saugoma ir kitų ne mažiau vertingų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (vėliau Kauno gubernijos) buvusių dvarų (Daunoravos (vok. *Donnerhof*), Daudžgirių (vok. *Daudzogir*), Sokų (Sokų-Pamūšių) (vok. *Saak-Pomusch*), Kamardės (lat. *Kamarde*, vok. *Kommoddern*), Pograničos (lat. *Pograniča*, vok. *Pogranicz*), Panemunėlio (lat. *Ėrgli*, *Sarkanpaņemūne*, vok. *Poniemon*), Žlugtinės (lat. *Žlugtene*, vok. *Slugtin-Pomusch*)⁴, Jurdaičių) XVI–XIX a. archyvai. Apie Daunoravos dvarą ir jo valdoje įsikūrusią evangelikų liuteronų latvių bendruomenę išleista atskira studija⁵.

Lietuvoje mažai žinomas faktas, kad 1942 m., vykstant Antrajam pasauliniam karui, latviai organizavo archeologinę ir etnografinę ekspedicijas į Lietuvą. Įdomu, kad ir Latvijoje tai buvo pirmoji etnografinė ekspedicija po ilgosios 12 metų pertraukos (nuo 1930 m.), nes iki tol valdybai vadovavęs archeologas Francis Balodis (1882–1947) didžiausią dėmesį teikė archeologijai. Archeologo Pėterio Stepinio (1914–1999) 1942 m. archeologinės ekspedicijos po Lietuvos Žiemgalos piliakalnių rezultatus spaudai parengė, išvertė ir komentarus parašė šių eilučių autorius⁶.

Glauštai pristatysime 1942 m. etnografinės ekspedicijos Šiaurės Lietuvoje rezultatus – fondo anketų apyrašų katalogą (42 vnt., nurodant objekto kategoriją, vietovę ir savininką), keleto įdomesnių objektų aprašymus ir negatyvų turinį.

1942 m. ekspedicija: dalyviai, tyrimo objektai

1942 m. etnografinės ekspedicijos Lietuvoje susijusios su pasikeitusia Paminklų valdybos vadovybe – išrinktas naujas pirmininkas atsargos gen. Verners Tepfers (1893–1958) – ir konkrečiomis organizuotomis ekspedicijomis Žiemgaloje (Jelgavos apskr.) bei

² *Latvijos valstybės istorijos archyvas* (toliau – *LVA*), f. 5759, ap. 2, b. 1107, 1108, 1123/23, 1124/24, 1123/30.

³ J. Döring, *Was ich nicht gern vergessen möchte oder Erinnerungen aus meinem Leben*, [Redaktion, Einführungen, Erläuterungen V. Kvaskova], Rīga, 2016; J. Dērings, *Ko es nekad negribētu aizmirst jeb atmiņas no manas dzīves*, [no vācu valodas tulkojusi, ievadraksti, komentāri] V. Kvaskova], Rīga, 2016; E. Vasiliauskas, Julijus Dioringas – XIX amžiaus Šiaurės Lietuvos tyrėjas, *Archaeologia Lituana*, t. 14, 2013, p. 129–156; E. Vasiliauskas, Dailininko J. Dioringo kelionė per Lietuvą ir Tauragės kraštą 1845, 1847 m., *Tauragės kurjeris*, [priedas „Tauragis“], 2017, bal. 25, p. 8–9.

⁴ O. Stavenhagen, Das Kurländische Landesarchiv in Mitau, *Arbeiten des Ersten Baltischen Historikertages zu Riga 1908*, Riga, 1909, S. 296–297.

⁵ E. Vasiliauskas, *Joniškio krašto dvarai. Didžioji ir Mažoji Daunoravos, Bertaučiai, Satkūnai / Güter in der Gegend von Joniškis. Gross und Klein Donnerhof, Bärtautzen, Satkühnen*, Klaipėda, 2017.

⁶ P. Stepiņš, Lietuvos Žiemgalos piliakalniai, *Lietuvos archeologija*, t. 24, Vilnius, 2003, p. 229–240.

Kurše (Liepojas apskr.). Trūkstant žmonių, naujasis pirmininkas į jas pakvietė Latvijos universiteto Architektūros fakulteto ir Dailės akademijos studentus, organizavo parenjamiuosius kursus. Surinkti etnografiniai eksponatai perduoti Istorijos muziejui, tautosakos – Folkloro saugykiai, o etnografinių aprašų anketos su piešiniais, brėžiniais, nuotraukomis – Paminklų valdybos Etnografijos archyvui⁷.

Šių ekspedicijų vadovų ataskaitose (LVVA, f. 1630) randame žinučių, kad Kuršo (Kalėtų pag.) ekspedicijos (liepos 1 d. – rugpjūčio 9 d.) vadovas Jānis Sudmalis (Liepojas muziejaus direktorius) vadovavo ir darbams Skuodo vls. rugsėjo 1–5 d.⁸ O Žiemgalos ekspedicijos (birželio 12 d. – rugpjūčio 9 d. – Bukaičių pag., rugpjūčio 10 d. – rugsėjo 6 d. – Ukrių pag., rugsėjo 9–24 d. – Snikerės pag.) vadovas Ādolfs Karnups (1904–1973, archeologas, numizmatas, etnografas, medicinos istorikas, Valstybinio istorijos muziejaus Etnografijos skyriaus vedėjas), dalyvaudamas Ukrių ir Snikerės ekspedicijose, vadovavo ir darbams Lietuvoje (Žagarės, Kruopių, Vegerių vls.) rugpjūčio 16 d. – rugsėjo 15 d. Savo pranešime A. Karnups rašo:

„Pažymiu, kad ekspedicijos dalyviai nuo rugpjūčio 16 d. iki rugsėjo 15 d. rinko medžiagą apie liaudies kultūrą Lietuvoje, tuo pat metu vykstant darbui Ukrių ir Snikerės pagastuose. Ten registruoti objektai Žagarės, Kruopių ir Vegerių valsčiuose.“⁹ [čia ir kitur cituojant iš latvių k. vertė autorius – E. V.]

Žiemgalos ekspedicijos metu registruoti 1646 vnt. aprašų ant 2415 lapų, dalyvavo E. Kalniņa, J. Cepleviča, E. Druste, A. Karnups, A. Holcmanis, J. Zirdziņš, K. Dagda, A. Zilberts, V. Siliņš¹⁰, o Kurše – 1472 aprašai¹¹. Laikraščio *Laikmets* pirmajame puslapyje, kuriame glaustai apibendrinami ekspedicijos rezultatai, publikuota ir nuotrauka su Žagarės Raktuvės kapinių kopyltstulpiu ir mediniu kryžiumi¹².

Įdomu tai, kad ekspedicijos organizuotos sudėtingomis karo ir okupacijos sąlygomis – 1941 m. Pabaltijį užėmus Vokietijos kariuomenei, nacistinis režimas okupuotiems Rytų kraštams parengė planus, pagal kuriuos Latvija ir Estija turėjo tapti vokiečių gyvenama erdve, per 20–30 metų laikotarpį buvo numatyta šių kraštų kolonizacija ir germanizacija (tam tiko 50 proc. gyventojų, likę gyventojai turėjo būti perkelti į okupuotas Baltarusijos ir Rusijos sritis) be galimybės atkurti valstybingumą. Nacistinė vadovybė nebuvo

⁷S. Stinkule, Pieminekļu valdes etnogrāfisko ekspedīciju vākumi, *Latvijas nacionāla vēstures muzeja raksti = Pieminekļu valdei – 90. Pieminekļu valdes mantojums Latvijas nacionāla vēstures muzeja krājumā*, Rīga, 2013, nr. 18, lpp. 117.

⁸LVVA, f. 1630, ap. 5, b. 8, l. 52.

⁹Ten pat, l. 55.

¹⁰Ten pat, l. 56.

¹¹S. Stinkule, min. veik., p. 117; V. Tēpferis, Etnogrāfiskās bagātības vairojas, *Laikmets*, 1942 12 11, nr. 50, lpp. 1.

¹²V. Tēpferis, min. veik.

vieninga – egzistavo 2 linijos: liberali, kuriai atstovavo okupuotų Rytų kraštų ministras A. Rozenbergas, ir griežta, kurią sąlyginai realizavo reichskomisaras H. Lozė. Jis aršiai priešinosi bet kokiam politiniam Baltijos valstybių savarankiškumui, kai A. Rozenbergas siūlė palikti dalinį tautų savarankiškumą, glaudžiai susietą su Reichu¹³.

Iš turinio matyti, kad ekspedicijų vadovus ir dalyvius pirmiausia domino latvių diaspora Lietuvoje, tačiau į tyrėjų akiratį pateko ir lietuvių materialinės kultūros medžiaga. Lietuvos tyrėjams aktualūs nagrinėjami šaltiniai apima plačią Šiaurės Lietuvos pasienio teritoriją nuo Žagarės iki Skuodo – t. y. duomenys rinkti tuometiniuose Žagarės, Kruopių, Vegerių ir Skuodo valsčiuose. Taip pat archeologo P. Stepinio archeologinė ekspedicija aplankė latvių gyvenamą Ivanukos km. (Joniškio vls.), užfiksavo keletą foto vaizdų (žr. žemiau). Turint omeny, kad tarp 1588–1921 m. Ukriai (buv. Žagarės vls.) ir Aknysta (iki 1921 m.) priklausė Lietuvai, tai ir informacija apie šiuos mikroregionus vertinga Lietuvos paribio krašto lietuvių ir latvių etnografinės medžiagos pažinimui. Taip pat į tuometinį Valstybinį istorijos muziejų pateko 1937 m. gegužės 31 d. – birželio 5 d. ekspedicijos į Šventąją ir Būtingę medžiaga – anketos, eksponatai (moteriškų rūbų pavyzdžiai¹⁴, papuošalai¹⁵, juostos¹⁶, pirštinės¹⁷). Ekspedicijų segtuvai saugomi Latvijos nacionalinio istorijos muziejaus Etnografijos departamente¹⁸, pagal temas sunumeruoti nuo 1 iki 77. 1942 m. Šiaurės Lietuvos ekspedicijos duomenys pateikti tokia eilės tvarka – Nr. 1, 3–5, 7–13, 15, 21–22, 24, 26–30, 32–33, 35–36, 41, 43–45, 47, 49, 51–53, 55, 57–58, 63, 66–67, 71, 74, 77. Kaip matyti, trūksta kai kurių numerių, nes nebuvo medžiagos apie tam tikras kategorijas. Juose saugomos profesionaliai parengtos atspausdintos anketos (po du A4 formato lapus, kurie užpildyti pieštuku, su įdėtiniais lapeliais – brėžiniais, piešiniais ant įvairaus popieriaus, nuotraukomis). Anketas pildė archeologas, etnografas A. Karnups, architektas Andrejs Holcmanis (1920–2009), dailininkas, architektas Voldemārs Siliņš (1911–1987), tekstilės tautodailininkė, keramikė Auguste Siliņa ((1909–1966); Valstybinio istorijos muziejaus Etnografijos skyriaus darbuotoja 1940–1944 m.), dailininkas, antihitlerinio ir antisovietinio judėjimo dalyvis Kārlis Dagda (Kaščuks) (1913–1946)¹⁹, architektas Alfrēds

¹³D. Bleiere, I. Butulis, I. Feldmanis, A. Stranga, A. Zunda, *Latvijas vēsture. 20. gadsimts*, Rīga, 2005, lpp. 244, 246–247.

¹⁴Šventoji, 3 anketos: sav. latvės Katrīna Kukuka (100 metų, gim. Rucavos pag.), vilainė; Katrīne Pērka-ma; Niklava Tērbeta, *Latvijas nacionalinio istorijos muziejaus Etnografijos departamentas* (toliau – LNVM).

¹⁵Šventoji, 2 anketos: sav. latviai Miķēlis Sproģis, gintarinė segė; Ķersta (Kristīne) Balčiene (79 m.).

¹⁶Šventoji, 9 anketos: sav. latviai Niklava Terbeta (8), Kersta (Kristina) Balčienė (1), ten pat.

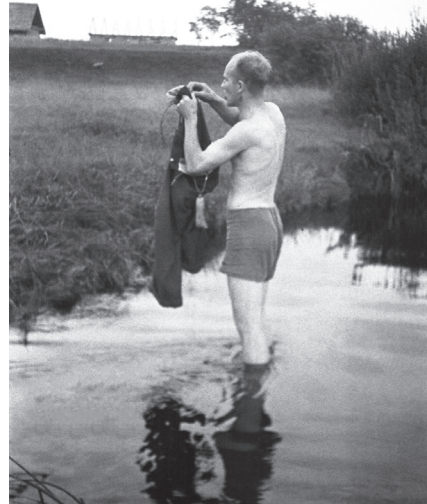
¹⁷Šventoji, 6 anketos: sav. latviai Mikēlis Sproģis (1), Niklava Terbeta (3), Kersta (Kristina) Balčienė (2), ten pat.

¹⁸Nuoširdžiai dėkoju LNVM Etnografijos skyriaus vedėjai Sanitai Stinkulei ir Istorijos skyriaus specialistei Gunitai Baumanei už pagalbą renkant informaciją muziejuje.

¹⁹Nieko iki šiol nebuvo plačiau žinoma apie Karļi Dagdā. Atsitiktinumas lėmė, kad tyrimas apie Daunoravos dvarą 2016 m. mane suvedė su jo dukra Guna Dagda-Sile iš Jelgavos, kuri maloniai sutiko pasidalinti in-

Zilberts (*~1910–1915); 1945 m. emigrovo į Švediją), Jānis Zirdziņš (*~1920, †po 2000), mokytojas, muziejininkas, gintaro apdirbimo meistras, dailininkas Jānis Sudmalis ((1887–1984); Liepojos muziejaus įkūrėjas ir vadovas 1923–1958 m.), Roberts Priedīte, A. Akmentiņš ir kt. (ne visi parašai identifiukuoti).

Kalbant apie konkrečius objektus – ūkius ir asmenis, išsamiausiai užfiksuota Juozo Drigoto (Dilbinų km.)²⁰, Jānio Straksio (prie Žagarės), Augusto Malioro (Viešučių km., visi Žagarės vls.), Emilijos Bambalės (Burgių vnk.), Zaraukšio ir Dacienės (Bambalų km.), Buožių ir Noreikų (Šapnagių km., visi Kruopių vls.), Vegerių mst. ir Luokavos km. (visi Vegerių vls.), Lukšų (Narvydžių km.) sodybos ir butis ar buties apyvokos daiktai (Fricio Andero, Jānio Šuišelio, Maigos Pizikos

Ekspedicijos dalyvis K. Dagda tyrinėja marškinius įbridęs į Švėtę prie Dilbinų km. 1942 08 25. LNVN, neg. 44311.

A. Holcmano nuotr.

formacija apie Daunoravą ir šeimą. K. Dagda gimė 1913 m. birželio 6 d. Garuozoje lietuvio Juozapo Kaščiuko (†1929) iš Biržų ir latvės Zemos Lielauss šeimoje. 1940 m. vasario 22 d. Joniškyje vedė bičiulio dundurnieko (daunoraviškio) Janio Pūkio-Vilkarsio (1911–1994) seserį Zelmą Pūkį (1914–2007), tais pačiais metais persikėlė gyventi į Rygą. K. Dagda mokėsi Stalgenės pagrindinėje mokykloje (pas mokytoją Grīslę – piešimo), vėliau – Jelgavos profesinėje mokykloje (čia susipažino ir susidraugavo su J. Pūkiu-Vilkarsiu, kartu su Ješka leido mokyklos žurnalą), kadangi nebuvo baigęs vidurinės mokyklos, Dailės akademijoje studijavo kaip laisvasis klausytojas. Jis 1942 m. dalyvavo minėtoje Žiemgalos etnografinėje ekspedicijoje kaip dailininkas, nuo 1943–1944 m. kartu su bendraminčiais Jelgavoje, Rygoje, Daunoravoje (Valdemaras Briedis (1910–1957)) įsitraukė į pagrindinę veiklą (leido leidinius, būrėsi į organizacijas) prieš vokiečių ir sovietų okupacines valdžias, kartu su bendražygiais 1945 m. kovo 2 d. suimtas ir Latvijos TSR karo tribunolo sprendimu „už tėvynės išdavystę“ 1946 m. sausio 15 d. sušaudytas.

²⁰ Drigotų ūkis pirmą kartą minimas Naujosios Žagarės katalikų parapijos 1856 m. parapijiečių surašymo knygoje. 1862 m. surašyti 6 ūkiai, iš kurių Drigotų ūkis kaime buvo didžiausias, čia išvardyta 16 asmenų (tėvas Kazimieras (40 m.), žmona Konstancija (37 m.), sūnūs Kazimieras (11 m.), Juozapas (9 m.), Tadas (1 m.), dukros Barbora (6 m.), Julijona (4 m.), samdiniai – Jokūbas Kvedaras (30 m.), Jurgis Jasutis (19 m.), Magdalena Paukštytė (20 m.), Benediktas Pukinskis (40 m.), jo žmona Marijona (30 m.), sūnus Benediktas (2 m.), dukros Elena (9 m.), Marijona (7 m.) ir Barbora (5 m.) (l. 7). 1899 m. surašyta jau 11 ūkių, ir Kazimiero Drigoto ūkyje minimi 8 asmenys (velionis tėvas Kazimieras (70 m.), žmona Konstancija (70 m.), sūnūs Kazimieras (40 m.), Tadas (31 m.), dukra Julijona (26 m.), samdiniai Kristina Jonkaitytė (23 m.), Aleksandras Bernotas (14 m.), Jonas Černiauskas (17 m.)) (saugoma Žagarės RKB archyve (skaitmeninės kopijos – Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto (toliau – *KU BRIAT*) moksliniame archyve, l. 69).

Vegerių mst., vad. Rubenių sodyba
(sav. Julius Vėtra, eglė). 1942 09 11. LNVN,
neg. 44487. A. Holcmano nuotr.

(Užluobės km.), Jānio Tūbelio, Žanio Vasilio, Jānio Zīduolio (Apuolės km.), Matīso Grietēnio (Šarkės km.) ir kt. Kalbant apie tautybes, matyti, kad ekspedicijos dalyvius daugiausia domino latvių tautybės asmenys ir jų butis, tačiau nemažai pateko ir vertingų lietuviškų objektų.

Šių Latvijoje saugomų Lietuvos šaltinių mokslinė vertė – neabejotina. Visų pirma tyrę Lietuvos etnografiją etnologai „pamiršo“ Šiaurės Lietuvoje buvusių gausių latvių tautybės bendruomenių medžiagą, o sukaupę informaciją dažnai suplakė į bendrą kontekstą laikydamiesi regioninio

principo – Žemaitija, Aukštaitija. Taip pat vertinga Vegerių mst. (sudegusio per karą 1944 m.)²¹ užfiksuota medžiaga – bažnyčia, koplytstulpiai, sodybos, trobesiai ir butis. Dėmesio verti ir XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios trobesiai, namų apyvokos daiktai iš Skuodo apyl.: 1768 m. gyvenamasis namas ir 1812 m. klėtis Narvydžių km., 1792 ir 1812 m. kraitkubiliai (kurie vėliau naudoti kaip kubilai miltams laikyti). Išsamiai aprašyta ir užfiksuota Žagarės **Raktuvės koplyčia** (~1840 m.) bei jos interjeras (dabar pakitęs), kapinės su mūrine tvora, vartais, koplytstulpiai, mediniai ir geležiniai kryžiai:

Raktuvės kapinės. Yra Žagarės miesto vakariniame pakraštyje, prie Martyniškių kelio, Švėtės upės slėnio pievose, dešiniajame krante, apie 90 m nuo upės. Lygumoje žema mūro tvora apjuosta kalva pakyla iki 8 m aukščio, kalvos aikštelės ilgiausia vieta siekia apie 70 m. Kapinių pakraštyje, papėdėje, prie kelio pasodinta drebulių (tuopų) eilė. Papėdėje, į upės pusę, kaip ir kalvos aikštelėje auga pavieniai medžiai ir krūmai. Prie kapinių pietvakarinio pakraščio šliejasi naujosios pravoslavų ir katalikų kapinės. Švėtės kitame krante, į viršų, prie kranto, [yra] ištisinis status šlaitas [ozas]. Ten, apie 500 m į šiaurės vakarus yra didžiausias piliakalnis. Pasak vietinio kunigo [kan. Konstantinas Jazdauskis, 1920–1949], dabartiniame kapų kalne buvo [įrengta] paskutinė žiemgalių įtvirtinimų vieta. Dabartiniai kapai – šv. Petro (Naujosios Žagarės) katalikų parapijos [kapinės] įrengtos prieš maždaug 300 m. Medinė bažnyčia ant kalvos pastatyta prieš maždaug 100 metų, senesnės, mažesnės (taip pat medinės) bažnytėlės vietoje. Išliko 2 kapų žymenys – koplytstulpiai su stogeliais (XIX a. 9 deš.) ir daugybė medinių kryžių. Didžioji dalis geležinių kryžių statyta XIX a. 9–10 deš. Seniau-

²¹ Žr. E. Vasiliauskas, Vegerių I ir II lobiai, *Numizmatika. Metraštinis 2008–2011*, Vilnius, 2012, nr. 9–12, p. 137–142. 1866 m. miestelio planas saugomas Lietuvos valstybės istorijos archyve (f. 525, ap. 2, b. 3941, l. 1).

sias kopyltstulpis – 1843 m. Kapinės laidojimui nebenaudojamos. Paskutiniai palaidoti 1939 m. Vietiniai latviai vartoja ir Raktės kapų (*Raktes kapi*) pavadinimą (aprašė A. Zilberts, segt. 71, ank. 1526, 1942 09 15).

Taip pat atlikta Vegerių (sudegė 1944 m.), Senosios Žagarės bažnyčios (uždaryta 1961 m., dabar interjeras pakitęs) fotofiksacija bei kt. Kaip rodo, pvz., prie Žagarės dabar vadinamo Žvelgaičių tvenkinio prigludusios **Ezergailių** sodybos (LKS 6246001.61/451094.92 m) aprašymas, užfiksuota įdomi ir įvairialypė medžiaga:

[Sodyba] yra 2,5 km į PV nuo Žagarės miesto vandens malūno, ežero aukštupyje, tarp Švėtės upės ir Žagarės–Kruopių vieškelio. Vandens malūnas statytas baudžiamos laikais, kai buvo perkasta kalva prie dab. Ezergailių sodybos, tokiu būdu per kanalą nuleistas vanduo iš Švėtės slėnio į greta esančią daubą ir sukurtas dirbtinis ežeras su malūnu žemupyje. Ežero vandens lygį reguliavo ant Švėtės senosios vagos įrengta užtvanka. Ezergailių sodybos savininkų prievolė buvo šios užtvankos priežiūra. Dabar valda apima 16 ha, iki 1910 m. – 3 ha. Anksčiau užsiimdavo ir žvejyba. Dabartinė sodyba suformuota prieš 60 metų. Prieš 50 metų trobos priekyje (ŠV) pasodinta kaštonų eilė (dabar liko tik 1 medis). Liepos slėnio šlaite sodintos prieš 40 metų. Karklai priešais ežerą šeimininko tėvo sodinti prieš 45 metus. Pušų miškelis sodintas kitoje kanalo pusėje, ant kalvos, nuo 1908 m. Prieš 1908 m. visur aplink buvo tik arimai (pušis pasodino dvarininkas Naryškinas, kai įsigijo malūną). Prieš arimų įrengimą čia buvo seni miško kelmai. Į dabartinio savininko Jānio Strakšio šeimos rankas sodyba pateko prieš 3 kartas – atėjo tėvo tėvas²². Ankstesnis savininkas buvo kažkoks Gailītis (aprašė A. Zilberts, segt. 1, ank. 1465, 1942 09 01).

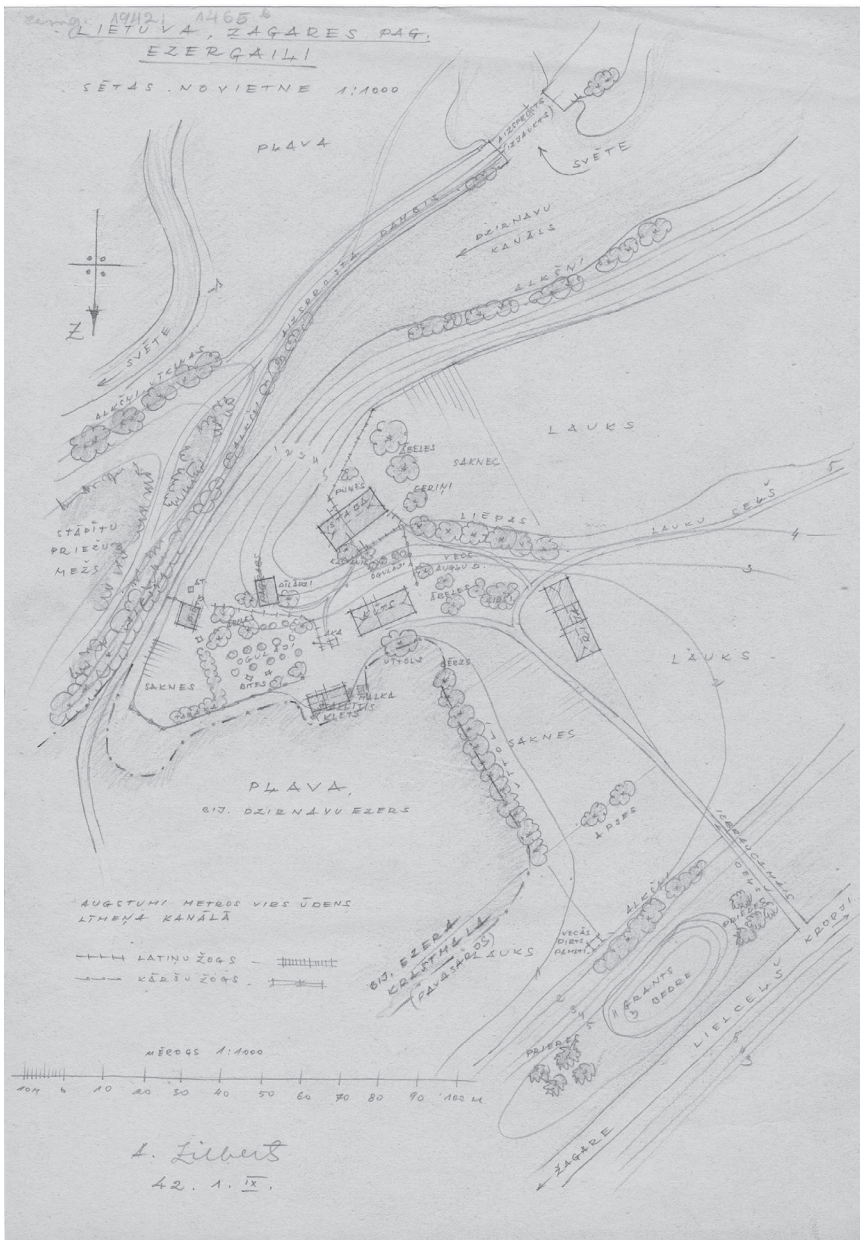

Žagarės Raktuvės piliakalnis-kapinės. 1942 07 01. LNVN, neg. 43823. A. Zilberto nuotr.

Vegerių bažnyčia. 1942 09 12. LNVN, neg. 45503. A. Zirdzinio nuotr.

²² Šiaulių evangelikų liuteronų parapijos 1834–1845 m. konfirmacijų knygoje yra įrašų, kad 1838 m. buvo konfirmuoti Janis (*Jahnis Strakscha*, g. 1820 m.) ir Samuelis (*Samuels Strakschus*, g. 1821 m.) Strakšiai iš Senosios Žagarės, nurodyta gimimo vieta (Laukėnai ir Atgazė), jų tėvai – Krišjanis Strakšis ir Ilzė, užsiėmimas – samdiniai, tarnai (*eheleiblicher Sohn des Laußen Knecht Krischjahnis Strakscha u. dessen Eheweibes Ilse*;

Ezergailiņ (J. Straksio) sodyba pie Žagarēs Švētēs tvenkinio.
 1942 m. LNVN, ZAE, Lietuva, segt. nr. 1, ank. Nr. 1465. A. Zilberts brēž.

Kalbant apie Skuodo apyl. latvių keramiką, įdomu tai, kad dažnai nurodomas pavyzdžių apytikris amžius, kur jie buvo įgyti (pvz., Skuodo turguje), jų kilmė (pvz., Rucava Latvijoje) ar net gamintojas (pvz., vokietis puodžius Augustas) – tai liudija pasienio gyventojų ekonominius ryšius. Tuo tarpu puodo iš Bambalų km. [Dacienės] kilmė – Vieškėniai. Kaip ir kiti eksponatai (sietynas ir kt.) jie suteikia informacijos apie konkrečius gamintojus – amatininkus ar kaimo meistrus, jų kilmę. Tarp šių anketų yra ir užrašytų atsiminimų apie šeimos kilmę, Šarkės dvarą ir jo smuklę, kelius, prekybą grūdais, darbus, papročius, moterų rūbus (pvz., Indriķis Grantīns, *1852 m. Tašu pag. (Kuršo gub.) gyveno Skuode, segtuvas 44, ank. 1474), užrašai apie papročius, šventes, žaidimus, valgi, gėrimus (degtinę) ir kt. (pvz., Juris Švarcs, 69 m. amžiaus, tėvas iš Gruobinės, motina iš Dorupės, segtuvas 35, ank. 1416). Taip pat aprašyta sūrio gamyba, džiovinimas (Narvydžių km.) ir svečių vaišinimo papročiai, to meto stalo kultūra, patiekalai (Apuolės km., segtuvas 66). Štai kaip aprašytas sietynas iš **Apuolės km.**:

Naudotas po 1883 m. per šeimos šventes – laidotuves, deginant pačių darytas avių taukų žvakes. „Degino per šeimos šventes – vestuves, laidotuves, kai dar nebuvo lempų.“ [Kalvis] Jonass lyg kilęs iš senų prūsų [Rytprūsių] kalvių – to amato meistrų – Liepojos Jonasai – dab. „Jonass“, „Juodasis gaidys“ įsikūrę Aleksandro g. [dab. Brīvības i.] Liepojoje. Jonaso kalvio tėvai buvo pusiau latviai, žmona – latvė, visi vaikai – latviai. Kai pateikėjui [Jāniui Vasiliui, 55 m.] buvo 9 metai [1896 m.], kalvis Apuolėje kalvę uždarė ir persikėlė į Liepoją – tuomet jam buvo daugiau kaip 80 metų (aprašė A. Siliņa, segt. 15, ank. 1319, 1942 09 02).

Kai kurie įrašai atskleidžia vietos meistrų dirbinių paplitimo arealą. Štai aprašant medinę ožio galvą su ragais iš **Užluobės km.** aiškėja, kad tai buvo populiarus dirbiny:

Virš durų ir prie sienos dėl grožio ir šiam tam pakabinti. Meistras tokių daug gamindavo – vežė į Latviją retkarčiais dovanų. Gamino pats pagal savo išmonę – niekur nesimokė tokių drožti (aprašė A. Siliņa, segt. 28, ank. 1427, 1942 09 10).

Kai kurie aprašymai gana išsamūs ir atskleidžia daugiau detalių apie smuklių kasdienybę, to meto kelius, grūdų supirkimą, jų gabenimą į artimiausią Liepojos uostą:

Šarkės dvaro smuklės savininkas buvo žydas, daugiausia žydai jais ir buvo. Virgos kalno smuklė ir Lejas smuklė, tuomet ten dirbau girininku, tada jau mačiau, smuklininkai buvo žydai. Šarkės smuklėje buvo galima įsigyti degtinės, alaus ir užkandos („zakuskės“): sūrio („knapsierus“), silkės ir kažkokių žuvelių, kaip jau žydai galėjo, arba menkės ar lydekos. Šokių vakarai vykdavo sekmadieniais vakarais (teismo pastate). Ten buvo muzikantas Muņķis su savo sūnumi, jie buvo tame teismo pastate, ten šokdavo – smuklėje nešokdavo. Susirinkdavo merginos, vaikinai ir vedė, kas norėdavo degtinės – smuklė juk buvo visai greta.

eheleiblicher Sohn des Atgahse Knecht Krischjahnis Strakschus u. dessen Eheweibes Ilse (saugoma Alkiškių evangelikų liuteronų bažnyčios archyve (skaitmeninės kopijos – *KU BRIA1* moksliniame archyve), l. 35 (nenumuotas), nr. 138–139).

Vienas grodavo smuiku, kitas – bosu. Grodavo pavyzdžiui: *Cūka rudzos, / cūka pupās / iet pie dīķa / dirsu mazgāt*. Taip jie grodavo. Grodavo tokią „balamušką“, aš tada nešokau, nerūčiau, rūkyti išmokau tik karo metais, tad visus versdavo arba rūkyti, arba kramtyti tabaką, arba kišti į ausį – toks ten kvapas buvo. Grojo vėl: *Skroders sež uz aku / lāpa savu praku / vien smuk meitiņ / garam iet / un ar mani tūset sāk / un palaimel mana sievel / pati rokas sāk*. Tą irgi šoko. Šarkės smuklės stalas – „tobanks“, ant kurio deda degtinę, alų, tai, ko paprašai. Degtinės buvo galima gauti už 5 kapeikas, už 10 kapeikų. Geros degtinės pusbutelis kainavo 20 kapeikų, *sierėji* – 3 kapeikos. Už 10 kapeikų buvo galima gauti gerai iškeptos žuvis lėkštėje. Moterys ir vyrai gerdavo kartu pasibučiuodami. Lietuviai visada su moterimis geria kartu. Kitos lietuvės nešdavo vilną ar linus už pusbutelį degtinės. Žydas tik perbraukia per savo barzdą – gerai. Buvo daug tokių lietuvių moterų, kurios labai degtinės geidavo. Duonos buvo galima valgyti tiek kiek nori (su sviestu arba su pienu) už 2–3 kapeikas. Riestainių irgi buvo, kietų ir minkštų. Tada netrūko nieko, jei užteko pinigų. Smuklėse supirkdavo grūdus. Prie Gruobinės smuklės stovėdavo žydai, kurie supirkinėjo taip pat ir grūdus. Iš Lietuvos atvykę su grūdais, jei neparduodavo vienoje smuklėje, tai tada kitoje – ten, kur daugiau mokėjo. Jie (smuklėse) šiek tiek daugiau mokėjo nei Liepojoje. Taip vieną kartą lietuvis vežė 6 pūrus, Pukards Liepojoje, Didžiojoje g., jam atseikėjo 5 pūrus ir gavo gerų magaryčių, gerai esą pardavė lietuvis Teicis. Lietuviai beveik visus grūdus smuklėse pardauodavo. Jei galėdavo – sulygdavo už grūdus, jei ne – važiuodavo toliau. Avižų pūras kainavo 1 rub. 20 kap., miežiai – 2 rub. Jei suderėdavo, gaudavo magaryčių, jei ne – pirk už savo pinigus, nebuvo verčiama – jei nori gerk, jei nenori važiuok su savo pinigais namo. Iš Šarkės važiuodavo į Liepoją per Virgą, buvo galima keliauti ir pro Kanizerę ir Kalėtus, tada pirmoji buvo Baltoji smuklė, Krūtės, Virgos, Dykių, Gaviezės, Gruobinės Ilgių smuklės, tada jau Gruobinė ir Liepoja. [Iš Skuodo] Sedvinių keliu pirma buvo pasiekiami Smilšų, Bartos, Kiburių, Dubenių smuklės ir tada Gruobinė bei Liepoja. Ryte išvažiavę iki vakaro pasiekdavo Kiburius arba Dubenius, ten nakvodavo ir tada anksti ryte keliaudavo į Liepoją. Jei važiuodavo per Virgą – nakvodavo Virgos arba Dykių smuklėje. Kelias buvo klampus, prie Virgos smuklės buvo galima įklimpti, purvas siekė iki pat ašių. Nakvynė ir arklių laikymas nieko nekainavo, ten bernų nebuvo, pačiam reikėdavo pasirūpinti arkliu. Miegodavo arba sėdėdami prie stalo, arba ant kokio suolo (Indirķio Grantinio atsiminimai, segt. 44, ank. 1474).

Šie šaltiniai ateityje pravers ne tik etnologams, bet ir tradicinės architektūros tyrinėtojams, istorikams, archeologams bei kt. besidomintiems Šiaurės Lietuvos gyventojų – XVIII–XX a. pirmosios pusės latvių ir lietuvių materialine kultūra.

Atskirą fondą sudaro foto negatyvai (iš viso 397 vnt.)²³, papildantys prieš tai minėtą medžiagą. Negatyvai skyriaus kartotekoje suskirstyti teritoriniu ir teminiu principu:

²³ *LNVM* Istorijos departamentas, neg. 43818–43824, 43954–43991, 44006–44026 (foto A. Zilberts), 44207–44246, 44266–44281, 44286–44320, 44341–44438, 44471–44507 (foto A. Holcmanis), 44678–

Skuodo vls. (trobesiai, jų interjeras, tautiniai rūbai, tekstilė ir apranga, baldai ir buities apyvokos daiktai (sūrspaudis), žmonės, kryžius)²⁴, **Kruopių** vls. (gyv. namai, ūkiniai pastatai, pastatų detalės, darbo įrankiai, javapjūtė, baldai ir buities apyvokos daiktai, transporto priemonės, žmonės)²⁵, **Vegerių** vls. (kultūrinis kraštovaizdis (Vegerių mst. ir Luokavos km.), trobesiai, jų baldai, žmonės, šuliniai, Luokavos piliakalnis, kapinės ir antkapiai, bažnyčia, kryžiai, koplytstulpiai)²⁶, **Žagarės** vls. (ekspedicijos dalyviai, kultūrinis kraštovaizdis (Dilbinų km.), trobesiai (Ezergailių sod., Dilbinų, Gaudikių, Viešučių, Puikių, Martyniškių km.), jų detalės, lovys galvijams, malūnai, šuliniai, tvoros, baldai ir buities apyvokos daiktai, transporto priemonės, skrynios, darbo įrankiai, žmonės, sakraliniai pastatai, jų interjeras (Senosios Žagarės bažnyčia, Raktuvės koplyčia), kryžiai, kapinės ir kryžiai (Raktuvės, Minčaičių, Viešučių))²⁷. Kaip matome, daugiausia negatyvų yra iš Žagarės vls. – 147, iš Kruopių – 131, Vegerių – 68, Skuodo – 51. Tačiau kai kurių anketų, piešinių, brėžinių daugiau iš Skuodo vls. Kita vertus, Skuodo ekspedicija ir truko trumpiausiai, apėmė mažesnę teritoriją.

Luokavos km. ir piliakalnio panorama.

1942 09 12. LNVM, neg. 45519.

A. Zirdzinio nuotr.

Archeologo P. Stepinio 1942 m. liepos 23–26 d. darytuose negatyvuose (neg. 45881–45884, 45887–45893, 46684–46694, 49512–49513, iš viso 24 vnt.) užfiksuoti Kalnelio km. gyvuliai, žmonės, Sidabrės (Kalnelio) piliakalnis, Ivanuvkos km. latviai Ҕelles, gyvuliai (visi **Joniškio** vls.), Žagarės I ir II piliakalniai ir žmonės (viršaičio žmona, anyta), o tos pačios archeologinės ekspedicijos dalyvio F. Vyksnės rugpjūčio 31 d. negatyvuose (neg. 45894–45903, iš viso 10 vnt.) – Įpilties piliakalnis, Senosios Įpilties km., koplyčia ant alkakalnio ir kt.

44706 (foto E. Misiņš), 45085–45095 (foto J. Sudmāls), 45229–45231 (foto E. Misiņš), 45288–45295 (foto R. Priedīte), 45379–45382, 45489–45519 (foto J. Zirdziņš), 46294–46312 (foto Ā. Kārņups).

²⁴ Ten pat, neg. 44678–44706, 45085–45095, 45229–45231, 45288–45295.

²⁵ Ten pat, neg. 44211–44218, 44220–44228, 44266–44281, 44341–44438.

²⁶ Ten pat, neg. 44471–44507, 45489–45519.

²⁷ Ten pat, neg. 43818–43824, 43954–43991, 44006–44026, 44207–44210, 44219, 44229–44246, 44286–44320, 45379–45382, 46294–46312.

Archyvo apyrašų katalogas²⁸

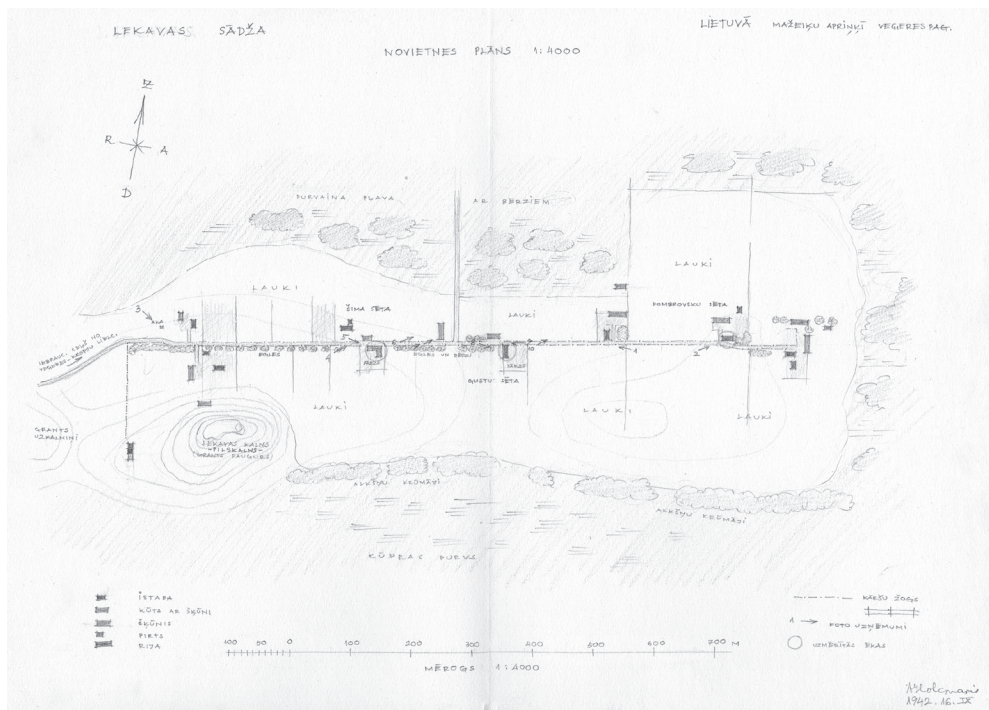
1. Pastatų situacijos planai. Segtuve 6 anketos, užpildė A. Holcmanis (5), A. Zilberts (1), su planais, nuotraukomis: **Burgiai** (buv. girininko sod., Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambale); **Bambalų** km., Dačių sod. (Kruopių vls., sav. latvė Dacienė (Dacis)); **Dilbinų** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Juozapas Drigotas); **Viešučių** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Augustas Malioras); **Ezergailiai** (Žagarės vls., sav. latvis Jānis Straksis); **Luokavos** km. su piliakalnių situacijos planas (Vegerių vls.).

3. Šulinys. 1 nuotrauka – **Luokavos** km., Vegerių vls.

4. Gyvenamasis namas. 15 anketų su brėžiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, tikslus ir apytikris datavimas, užpildė A. Holcmanis (10), A. Holcmanis ir K. Dagda (1), J. Zirdziņš (1), A. Zilberts (1), R. Priedīte (2): **Šapnagių (Did.)** km. (Kruopių vls., sav. lietuvis Klemensas Noreikis, amžius – 45 m., su kaminu); **Šapnagių (Maž.)** – 2 (Kruopių vls., sav. lietuviai Juozas Buožius ir Antanas Buožius, amžius – 25 ir 45 m.); **Burgiai** (buv. girininko sod., Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambale, amžius – daugiau nei 100 m., su kaminu); **Bambalų** km., Dačių sod. (Kruopių vls., su kaminu, sav. latvė Daciene (Dacis), su kaminu, amžius nežinomas); **Vegerių** mst. – 3 (vad. Rubenių sod., sav. latvis Jūlis Vētra), amžius – daugiau nei 100 m. (statyta senelio, su kaminu); sav. lietuvių Zašiniene, amžius – apie 80–90 m.; sod., sav. latvis Fricis Kliešmets, amžius nežinomas); **Luokavos** km. (sav. latvė Karlīne Gusts, stat. 1881 m., priestatai – prieš 50 m.); buv. **Martyniškių** dv. (Žagarės vls., sav. lietuvis Juozas Kaveckis, amžius – 32 m.); **Viešučių** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Augustas Malioras, amžius – 30 m., su kaminu); **Dilbinų** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Juozapas Drigotas, amžius – apie 82 ir 40 m., įrėžta data 1879, su kaminu); **Ezergailiai** (Žagarės vls., sav. latvis Jānis Straksis, amžius – daugiau nei 60 m., su kaminu); **Narvydžių** km. – 2 (Skuodo vls., sav. lietuviai Lukšas Vincas (stat. 1768 m., su kaminu) ir Joakimas Rimkus (stat. 1870 m., su kaminu)).

5. Klojimas. 7 anketos su brėžiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė A. Holcmanis (4), J. Zirdziņš (1), A. Zilberts (1), R. Priedīte (1): **Burgiai** (Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambale, amžius nežinomas); **Šapnagių (Maž.)** (Kruopių vls., sav. Vilis Urbons, amžius – apie 60 m.); **Vegerių** mst. (Bajarų sod., sav. latvis Jānis Mikēlis, amžius – apie 1860 m.); **Dilbinų** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Juozapas Drigotas, amžius – apie 82 m.); **Viešučių** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Augustas Malioras, amžius – apie 40 m.); **Ezergailiai** (Žagarės vls., sav. latvis Jānis Straksis, atvežta iš kitur ir pastatyta, amžius – daugiau nei 70 m.); **Narvydžių** km. (Skuodo vls., apie 30–40 m., sav. lietuvis Juozas Lukšas).

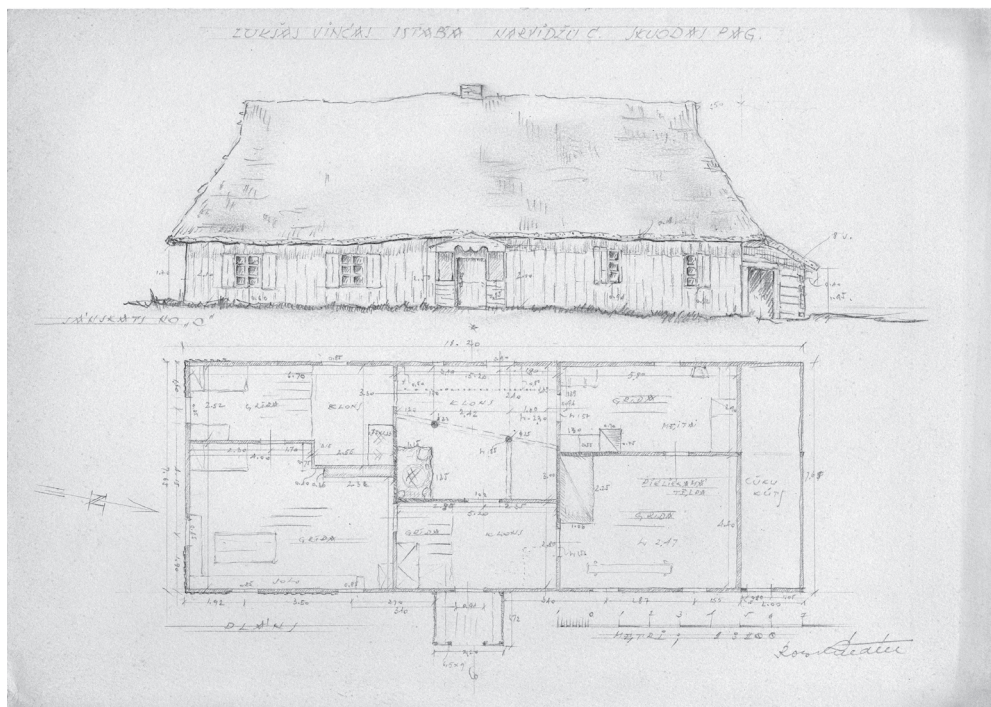
²⁸ LNVN Etnografijos departamento Rankraščių, brėžinių, nuotraukų ir dokumentų kolekcija (Rokrakstu, žinėjumu, fotoatėlu un dokument kolekcija, toliau – ZAE), Lietuva.

Luokavos kaimo sodybų su piliakalnių situacijos planas. 1942 m. LNVM, ZAE, Lietuva, segt. 1, ank. 1644. A. Holcmanio brėž.

7. Klėtis. 11 anketų su brėžiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, tikslus ir apytikris datavimas, užpildė A. Holcmanis (8), V. Siliuš (1), R. Priedite (2): **Šapnagių (Did.)** km. – 3 (Kruopių vls., sav. lietuvis Klemensas Noreikis, amžius – 35 m.; sav. lietuvis Feliksas Jaunzemis, stat. – 1851 m.; sav. latvis Jūlijs Klūga, amžius – apie 70 m.); **Burgiai** (Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambale, amžius – daugiau nei 70 m.); **Bambalių** km., Dačių sod. (Kruopių vls., sav. latvė Daciene (Dacis), stat. 1881 m.); **Vegerių** mst. (sav. lietuvis Antanas Plienys, amžius – apie 30 m.); **Luokavos** km. (sav. lietuvis Jonas Šimas, amžius nežinomas, paveldėjo iš savo tėvo); **Viešučių** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Augustas Malioras, spėjamas amžius – apie 4 kartos); **Dilbinų** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Mačiulis, amžius – nuo prosenelio laikų); **Narvydžių** km. – 2 (Skuodo vls., sav. lietuvis Juozas Lukšas, stat. – 1812 m.; sav. lietuvis Petras Šlečkinas, amžius – 50–60 m.).

8. Tvirtas. 5 anketos su brėžiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, tikslus ir apytikris datavimas, užpildė A. Holcmanis (3), A. Zilberts (2): **Ezergailiai** (Žagarės vls.,

Narvydžių km. V. Lukšo sodybos troba (virš durų yra skaičius 1768), su prieangiu, kaminu, pušis, eglė. 1942 m. LNVM, ZAE, Lietuva, segt. 4, ank. 1329. R. Priedūtes pieš.

sav. latvis Jānis Straksis, stat. – 1902 ir 1910, 1884 m.); **Burgiai** (Kruopių vls., diendaržis, sav. latvė Emilija Bambale); **Šapnagių (Did.)** km. – 2 (Kruopių vls., sav. lietuviai Klemensas Noreikis; Stasys Šliauteris, stat. 1888 m.).

9. Pirtis. 4 anketos su brėžiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, tikslus ir apytikris datavimas, užpildė A. Holcmanis (2), A. Zilberts (1), R. Priedite (1): **Šapnagių (Did.)** km. (Kruopių vls., sav. lietuvė Anelė Putrienė, amžius – 20 m.); **Ezergailiai** (Žagarės vls., sav. latvis Jānis Straksis, amžius – apie 60 m., buv. gyv. namas iki 1934 m., statė latvis meistras Krišjānis Antaniškis); **Dilbių** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Juozapas Drigotas, amžius – apie 82 m.); **Narvydžių** km. (Skuodo vls., sav. lietuvis Juozas Lukšas, amžius – 20–25 m.).

10. Girmos. 1 anketa su rankinių girmų brėžiniu, užpildė K. Dagda. **Bambalų** km., (Kruopių vls., sav. latvis – nenurodytas).

11. Daržinė. 2 anketos su brėžiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, tikslus ir apytikris datavimas, užpildė A. Holcmanis (2): **Šapnagių (Did.)** km. (Kruopių vls., sav. lietuvis Klemensas Noreikis, amžius – 35 m.); **Dilbinų** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Juozapas Drigotas, amžius – apie 82 m.).

12. Rūsys. 1 anketa su brėžiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė A. Zilberts (1): **Ezergailiai** (Žagarės vls., sav. latvis Jānis Straksis, amžius – daugiau kaip 60 m.).

13. Pastatų statybos įrankiai. 4 anketos su brėžiniais, pateikiami išmatavimai, užpildė R. Akmentiņš (2), R. Priedīte (1), J. Sudmalis (1): **Užluobės** km. (Skuodo vls., sav. latvis Fricis Anders); **Apuolės** km. (Skuodo vls., sav. latvis Žanis Vasilis); **Narvydžių** km. – 2 (Skuodo vls., sav. lietuvis Juozas Lukšas).

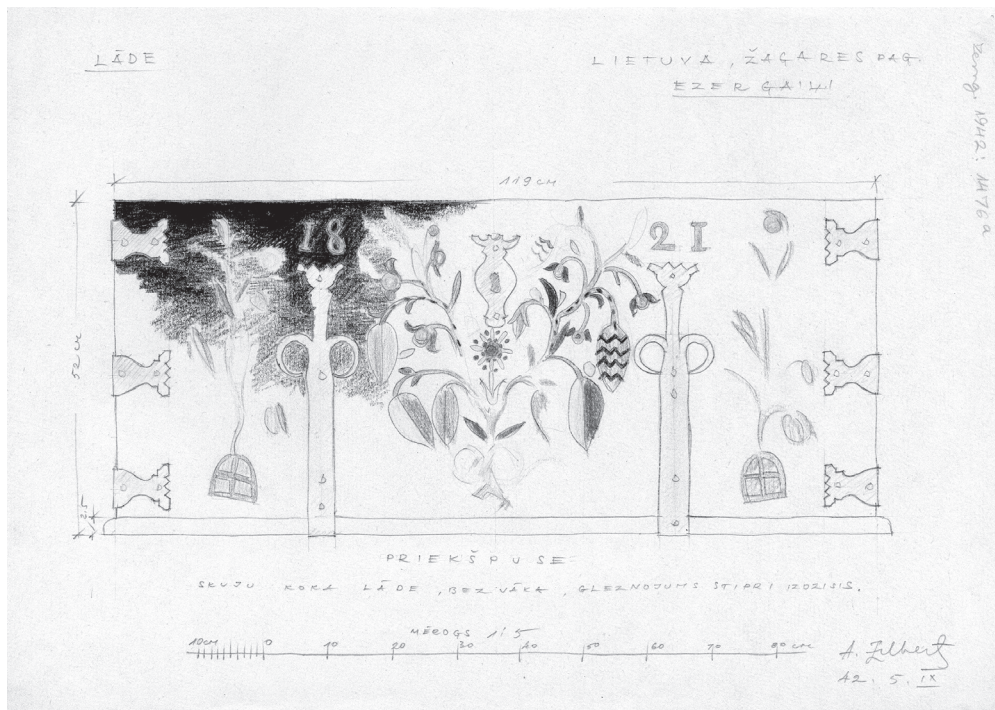
15. Patalpų apšvietimas. 5 anketos su brėžiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė A. Siliņa: **Užluobės** km. – 2 (Skuodo vls., sav. latvis Fricis Anders, *1902 m., tėvas – Jānis Anders, †1940 m., 75 metų amžiaus, balanoms įstatyti, gamino vietas latvis kalvis); **Apuolės** km. – 3 (Skuodo vls., sav. latvis Janis Tūbels; sav. latvis Žanis Vasilis, sietynas, gamino kalvis latvis Jonass, po 1883 m.).

21. Stalas. 4 anketos su brėžiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, tikslus ir apytikris datavimas, užpildė K. Dagda (1), R. Priedīte (2), J. Sudmalis (1): **Bambalų** km. (Kruopių vls., sav. lietuvis Zarauškis, pušis); **Narvydžių** km. – 3 (Skuodo vls., sav. lietuviai Vincas Lukšas (apie 50–70 m., ankstesnio šeimininko Macevičiaus laikais, pušis), Juozas Lukšas (gam. 1893 m., ažuolas), Šlačkų sod. (gam. 1893 m., ažuolas)).

22. Suolai ir kėdės. 13 anketų su brėžiniais, pateikiami išmatavimai, tikslus ir apytikris datavimas, užpildė A. Holcmanis (3), K. Dagda (9), J. Sudmalis (1): **Šapnagių (Did.)** km. (Kruopių vls., sav. lietuvi Anelė Putrienė); **Šapnagių (Maž.)** – 5 (Kruopių vls., sav. lietuvis Antanas Buožius; sav. lietuvis Jonas Noreikis); **Bambalų** km. (Kruopių vls., sav. lietuvis Zarauškis); **Vegerių** mst.– 2 (sav. latvis Fricis Kliešmets); **Viešučių** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Augustas Malioras); **Dilbinų** km. – 2 (Žagarės vls., apie 86 m., sav. lietuviai Juozapas Drigotas ir Tadas Drigotas²⁹); **Narvydžių** km. (Skuodo vls., sav. lietuvis Vincas Lukšas (ankstesnio šeimininko Macevičiaus laikais)).

24. Lopšys. 3 anketos su brėžiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, užpildė K. Dagda (2), ? (1): **Narvydžių** km. (Skuodo vls., sav. lietuvis Alfredas Taucis); **Dilbinų** km. – 2 (Žagarės vls., sav. lietuvis Juozapas Drigotas).

²⁹ Apie Tada Drigotą žinoma, kad gimė 1860 m. rugsėjo 9 d. Dilbinų km., tėvai – Kazimieras ir Konstancija Savickaitė Drigotai, raštingas. 1919 m. kovo 3 d. vedė našlę Apoloniją Zalogaite iš Petraitėlių (*1888 06 05) (Žagarės RKB archyvas (skaitmeninės kopijos – KU BRIAI moksliniame archyve), Naujosios Žagarės RKB 1917–1922 m. jungtinių knyga, l. 20, nr. 25).

Ezergailiū (J. Straksio) kraičio skrynia (pušis, geležiniai apkalai),
dažyta tamsiai mėlyna spalva (1821). LNVM, ZAE, Lietuva, segt. 26,
ank. 1476. A. Zilberto pieš.

26. Kraičio skrynios. 16 anketų su brėžiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris ir tikslus datavimas, užpildė R. Akmentiņš (11), V. Siliņš (1), K. Dagda (1), A. Zilberts (3): **Vegeriū** mst. (Bajarų sod., sav. latvis Jānis Miķēlis, paveldėjo iš savo motinos, †1934 m., 82 m. amžiaus); **Dilbinū** km. (Žagarės vls., užrakto apkaustas, sav. lietuvis Juozapas Dri-gotas); **Ezergailiai** – 3 (Žagarės vls., sav. latvis Janis Straksis (gam. 1821 m.); **Užluobės** km. – 7 (Skuodo vls., sav. latviai Jānis Šuišelis (apie 150 m.; 1872 m.), Fricis Anders (apie 100 m. – dvi), Maiga Pizika (gam. 1834 m.), Kērsta Šlēža (apie 50, 90 m.); **Apuo-lės** km. (Skuodo vls., sav. latvė Margrieta Vasilis); **Šarkės** km. (Skuodo vls., sav. latvis Matīss Grietēns, apie 100 m.); **Narvydžiū** km. – 2 (Skuodo vls., sav. lietuvis Antanas Lukšas (apie 70 m.; 1868 m.).

27. Spinta. 7 anketos su brėžiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris ir tikslus da-tavimas, užpildė R. Akmentiņš (1), ? (1), K. Dagda (3), Ā. Karnups (1), ? (1): **Viešu-**

čių km. (Žagarės vls., spintos karūna, sav. lietuvis Augustas Malioras); **Dilbių** km. – 3 (Žagarės vls., gam. 1784 m., sav. lietuviai Tadas Drigotas, Juozapas Drigotas, Mačiulis (apie 100 m.)); **Apuolės** km. – 2 (Skuodo vls., sav. latvės Margrieta Vasilis (apie 100 m.), Benita Žakars (gam. 1849 m.)); **Šarkės** km. (Skuodo vls., sav. latvis Jānis Vasilis gam. XIX a. pirmojoje pusėje).

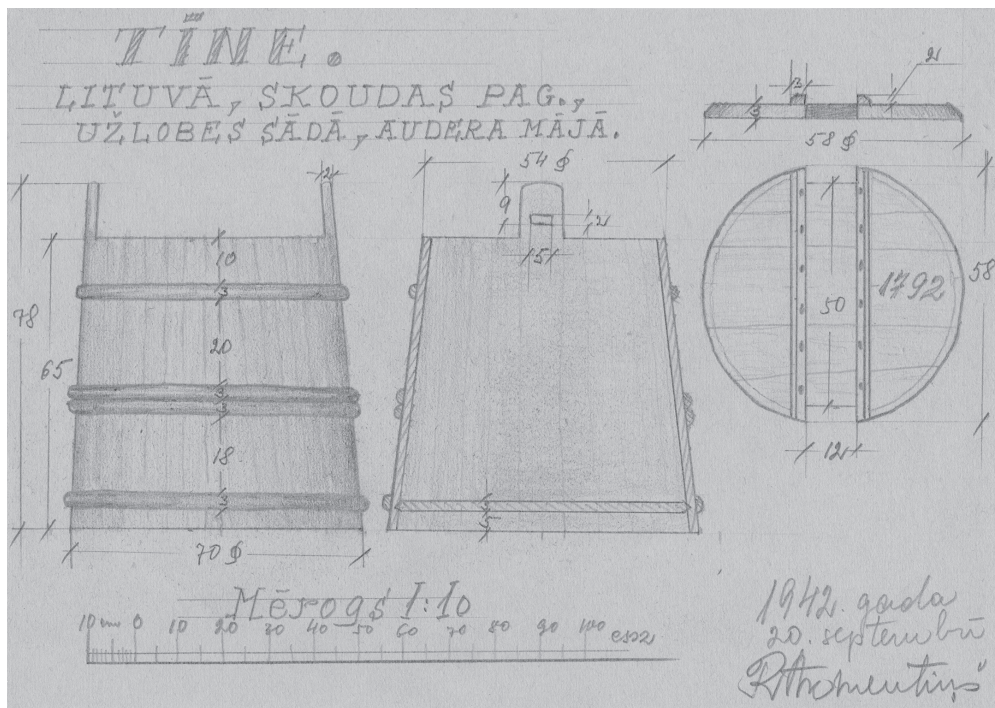
28. Kiti baldai. 2 anketos su brėžiniu, piešiniu, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė K. Dagda (1), A. Siliņa (1): **Šapnagių (Did.)** km. (Kruopių vls., sav. lietuvis Jonas Noreikis, laikrodžio dėžutė, meistras – Juozas Stonys, apie 40 m.); **Užluobės** km. (Skuodo vls., sav. latvis Fricis Anders, medinė ožio galva su ragais naudota rūbams kabinti, gamino tėvas Janis Anders, †1940 m. 75 m. amžiaus).

29. Staliaus darbo įrankiai ir gaminiai. 23 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė A. Siliņa (13), V. Siliņš (1), J. Sudmalis (1), R. Akmentinš (1), R. Priedite (2): **Šapnagių (Did.)** km. – 3 (Kruopių vls., sav. lietuvis Klemensas Noreikis, gelda; sav. lietuvis Noreikis, piesta (apie 100 m.), gelda); **Šapnagių (Maž.)** km. – 2 (Kruopių vls., sav. latvis Vilis Urbons, kilmė – Rudausių dvaras, apie 60 m., skobtinis kibiras); **Šapnagių (Maž.)** km. – 2 (Vegerių vls., sav. lietuvis Jonas Noreikis, piesta ir tekinto beržo lėkštė, apie 55 m., pirкта Rygoje, jas atgabendavo laivais); **Burgiai** (Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambale, gelda mėsai sūdyti); **Luokavos** km. (sav. lietuvis Jonas Šimas, gelda); **Viešučių** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Augustas Malioras, kubilas); **Dilbių** km. – 4 (Žagarės vls., sav. lietuvis Juozapas Drigotas, gelda, piesta (grūstuvė); Mačiulis, gelda, skobtinis kubilas); **Apuolės** km. (Skuodo vls., sav. latvis Jānis Tūbels, gelda pirкта Skuodo turguje); **Užluobės** km. – 4 (Skuodo vls., sav. latviai Jānis Grunduls; Juris Švarcs; Fricis Anders – 2 vnt.); **Narvydžių** km. – 4 (Skuodo vls., sav. lietuviai Lukšas Vincas; Fricis Donelis, piestos kanapėms grūsti; Juozas Lukšas, gelda ir piesta kanapėms grūsti).

30. Daiktai iš liepos karnos. 1 anketa su piešiniu, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė R. Priedite: **Narvydžių** km. (Skuodo vls., sav. lietuvis Vladas Raštikis, rėtis miltams sijoti).

32. Kibirai, kubilai su lankais. 9 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė R. Akmentinš (2), ? (1), K. Dagda (5), A. Siliņa (1): **Viešučių** km. – 2 (Žagarės vls., sav. lietuvis Augustas Malioras, lauknešėlis ir kraitkubilis (vad. *lauknišiukas, kreitkubelis*); **Burgiai** – 3 (Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambale, lauknešėliai (*lauknišiukas, buklatinš*) ir kraitkubilis (*tīne*)); **Užluobės** km. – 4 (Skuodo vls., sav. latviai Fricis Anders, 4 egliniai kubilai miltams laikyti, kurių 2 seniau naudoti kaip kraitkubiliai (lat. *tīne*), vienas su 1819 m. data ir kryžiumi, kitas – su 1792 m. data).

33. Moliniai indai. 7 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė K. Dagda (2), A. Siliņa (4), ? (1): **Šapnagių (Did.)** km. (Kruopių vls., sav. lietuvis Noreikis, įrankis skylėms [lėkštėse] gręžti); **Bambalų** km., Dačių sod. (Kruopių vls., sav. lietuvis [nenurodytas], puodas gam. Viekišniuose prieš 40 m.); **Narvydžių** km.

Kraitkubilis, vēlāku laiku lietots miltams laikyti (tekintų eglių lentos, pušų šaknų lankai), meistras nenustatytas, ant dangčio data – 1792. Užlobės km., Fricio Anderso sodyba. 1942 m. LNVM, ZAE, Lietuva, segt. 32, ank. 1436. R. Akmentinio pieš.

(Skuodo vls., sav. latvė Margriete Straupnieks, puodas apie 1910 m., pirktas Skuodo turguje, puodžius – vokiečių Augustas, miręs prieš 18 m., sulaukęs 80 m. amžiaus); **Užlobės km.** – 2 (Skuodo vls., sav. latvės Malvīne Zuben, puodo kilmė – Rucava; Maiga Piziks, puodo kilmė – Rucava); **Apuolės km.** (Skuodo vls., sav. latvis Jānis Zidolis, puodo kilmė – Skuodo turgus, iš Rucavos); **Šarkės km.** (Skuodo vls., sav. latvis Matīss Grietēns, puodas pavaldētas iš tēvo Jēkābo Grieteno, †1916 m., 65 m. amžiaus).

35. Moterų tautiniai rūbai. 24 anketos su piešiniiais, pateikiami išmatavimai, brēžiniai, pavyzdžiai, 6 nuotraukos, apytikris datavimas, užpildē A. Siliņa (18), J. Cepleviča (1), M. Grinberga (4): **Šapnagių (Did.) km.** (Kruopių vls., aprašyta ir braižyta pagal Kotrynos Žemaitienės informaciją, 13 lapų, anketų lapai Nr. 1773–1777); **Šapnagių (Maž.) km.** (Kruopių vls., sav. lietuvis Antanas Buožius, įvairūs rūbų pavyzdžių brēžiniai ir kt. darbų aprašymai, anketų lapai 1780–1792); **Užlobės km.** – 7 (Skuodo vls., sav. latvė Ūrsta

Šuisels iš Rucavos, kilmė – Rucava, Dunika, 4 anketos; Maiga Piziks, kilmė – *Sedriki*, Dunika, Barta, 2 anketos; Juris Švarcs, rūbai, valgis ir kt. papročiai); **Apuolės** km. (Skuodo vls., sav. latvė Anna Šalms, kilmė – Barta); **Kamzero** km. – 3 (Skuodo vls., sav. latvė Margrieta Plostnieks, kilmė – vietinė); **Trūbakių** km. – 2 (sav. latvė Line Svipste); **Šarkės** km. – 3 (Skuodo vls., sav. latvė Katrīna Vasilis iš Dunikos, gam. apie 1885 m.; Otilija Tūbels, 2 anketos); **Narvydžių** km. – 6 (Skuodo vls., sav. latvės Ženijos Sēdolēs paveldėta iš senelės Magrietos Caunes iš Rucavos; Olga Siksnis iš Ventspilio; Margrieta Kalis; Anna Lazdiņš; Margrieta Straupnieks iš Krūtēs; lietuvė Berta Veselis).

36. Vyrų tautiniai rūbai. 4 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, brėžiniai, apytikris datavimas, užpildė A. Siliņa (3), J. Cepleviča (1): **Šapnagių (Did.)** km. (Kruopių vls., sav. Kotryna Žemaitienė, *~1880 m. (?), 80 m. amžiaus, 6 lapai – anketos 1776–1779); **Apuolės** km. – 3 (Skuodo vls., sav. latviai Jānis Salms; Aleksandrs Sakels, Jānis Tūbels).

41. Papuošalai. 7 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, brėžiniai, apytikris datavimas, užpildė A. Siliņa (7): **Derpotų** km. (Skuodo vls., sav. latvė Alvīne Sprogis, 4 žiedinės segės); **Šarkės** km. (Skuodo vls., sav. latvė Līna Karulis, žiedinė segė); **Užluobės** km. – 4 (Skuodo vls., sav. latvė Kersta Šuiselis, 2 segės; Maiga Piziks, 5 žiedinės segės; Margrieta Siksnis, kaklo vėrinys; Jānis Tūbelis, kaklo vėrinys); **Apuolės** km. (Skuodo vls., sav. latvė Anna Šalms, kilmė – Barta).

43. Mezginiai, rankdarbiai. 12 anketų su piešiniais, pateikiami išmatavimai, brėžiniai, apytikris datavimas, užpildė A. Siliņa (6), J. Cepleviča (1), M. Grinberga (5): **Vegerių** mst. (sav. latvė Matilde Kliešmete, pirštinės ir kojinės); **Užluobės** km. – 4 (Skuodo vls., sav. latvė Elizabeta Anders, kojinė; Līze Švarcs, pirštinės; Anna Šalms, kojinės, Anna Sprude iš Bartos, kojinės, kilmė – Barta); **Apuolės** km. – 2 (Skuodo vls., sav. latvės Benita Žakarins, 2 riešinės); **Narvydžių** km. – 5 (Skuodo vls., sav. latvės Ženija Sēdols, 3 pirštinės apie 1938, 1939, 1942 m.; Olga Kakline, pirštinės 1942 m.; Ženija ir Askolds Sedolai, pirštinės, anytos dovana jaunajai 1942 m., Askolds Sedols, pirštinės).

44. Lovos, stalo, grindų užtiesalai. 28 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, brėžiniai, apytikris datavimas, užpildė A. Siliņa (16), M. Grinberga (9) ir nenustatyti (3): **Žagarė** (lovatiesė, audė Ona Rapšaitė); **Šarkės** km. (Skuodo vls., sav. latvė Katrīne Kerulis, lovatiesė); **Derpotų** km. (Skuodo vls., sav. latvė Alvīne Sprogis, kilmė Rucava); **Narvydžių** km. – 6 (Skuodo vls., sav. latvės Olga Kakline, lovatiesė, austa apie 1895 m.; Ženija Sedols, rankšluostis ir pirštinės, kt. gauti dovanų vestuvėms 1942 m., Anna Šmidbergs, rankšluostis, paveldėtas iš motinos; Sofija Sutenbergs; Margrieta Kalirs); **Apuolės** km. (Skuodo vls., sav. latvė Margrieta Vasilis, staltiesė); **Užluobės** km. – 12 (Skuodo vls., sav. latvė Lavīze Kadīgis; Elizabetė Anders, lovatiesė, staltiesės, ir kt.; Katrīna Anders, paklodė, staltiesė, rankšluosčiai ir kt.; Maiga Piziks, lovatiesė); **Skuodo** mst. – 5 (sav. latvės Marta Monkevičs, Vilniaus g. 39, rankšluosčiai ir jų ruošinys –

audinys; neapsiūtos staltiesės; Indriķio Grantinio atsiminimai apie moterų rūbus ir kt.); **Trūbakių** km. (Skuodo vls., sav. latvė Līne Sviņpste, staltiesė, rūbai).

45. Pluošto apdirbimas. 11 anketų su piešiniais, pateikiami išmatavimai, datavimas, užpildė A. Siliņa (7), K. Dagda (4): **Šapnagių (Did.)** km. (Kruopių vls., sav. lietuvis Noreikis, verpstė); **Burgiai** – 2 (Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambale, verptuvas; Dačių sod., sav. lietuvis, verpstė, 1941 m.); **Dilbių** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Mačiulis, verptuvo trikojis); **Narvydžių** km. (Skuodo vls., sav. latvė Minna Ozols, verpstė); **Šarkės** km. – 2 (Skuodo vls., sav. latvė Otilija Tūbels, verpstė, audimo staklių šaudyklė); **Užluobės** km. – 4 (Skuodo vls., sav. latvės Lavīzē Kadigis, verpstės ir kt.; Elizabetė Anders, verpstė, ir kt.; Kersta Šuiselis).

47. Dažymas, skalbimas, balinimas. 8 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė A. Siliņa (3), K. Dagda (5): **Dilbių** km. – 4 (Žagarės vls., sav. lietuvis Tadas Drigotas, kultuvė, 1935 m.; Juozapas Drigotas, kultuvės, keturkojis geldai padėti); **Burgiai** (Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambals, trikojis geldai padėti); **Kanizerės** km. (Skuodo vls., sav. latvės Ženija Sisenis, kultuvė); **Užluobės** km. – 2 (Skuodo vls., sav. latviai Elizabetė Anders, kultuvė, ir kt.; Jānis Šuiselis, lyginimui).

49. Žemės apdirbimas. 2 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė K. Dagda: **Dilbių** km. – 2 (Žagarės vls., sav. lietuvis Tadas Drigotas, arklui parvežti „rogelės“, arklas).

51. Rugių ir vasarojaus nuėmimas. 21 anketa su piešiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė K. Dagda (18), R. Priedīte (2), R. Akmentīšs (1), 3 piešiniai ant atskirų lapų A. Holcmanis (1), A. Zirzdiņš (2): **Viešučių** km. – 5 ir 1 piešinys (Žagarės vls., sav. lietuvis Augustas Malioras, grėbliukas ir vienerankis dalgis (dovanotas muziejui), sėtuvė „kretula“, trišakis, dvišakis, blukis, dalgis ir jo kotas, semtuvas (šiūpelė)); **Šapnagių (Maž.)** – 8 (Kruopių vls., sav. latvis Vilis Urbons, grėbllys, sėtuvė „kratulis“, blukis, trišakis, 2 spragilai, kt.; lietuvis Jonas Noreikis, vienerankio dalgio kotas); **Vegerių** mst. – 2 (Bajarų sod., spragilas, blukis, 2 piešinių lapai); **Burgiai** (Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambals, trišakis); **Bambalų** km. (Kruopių vls., sav. latvė Daciene (Dacis), semtuvas (šiūpelė)); **Dilbių** km. – 3 (Žagarės vls., sav. lietuvis Tadas Drigotas, kultuvė, 1935 m.; Juozapas Drigotas, blukis, spragilo, semtuvo (šiūpelės) 2 piešiniai; Mačiulis, semtuvas (šiūpelė)); **Narvydžių** km. – 3 (Skuodo vls., sav. lietuviai Juozas Lukšas, sėtuvė, kt., trišakio nuotrauka; Fricis Donelis, blukis).

52. Šieno, dobilų džiovinimas. 5 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė K. Dagda (3), R. Priedīte (1), A. Siliņa (1): **Dilbių** km. – 2 (Žagarės vls., sav. lietuvis Tadas Drigotas, grėbllys; Mačiulis, dalgis); **Bambalų** km. (Kruopių vls., sav. latvė Dacienė (Dacis), trišakis, grėbllys); **Užluobės** km. (Skuodo vls., sav. latvis Jānis Grunduls, „brukštis“); **Narvydžių** km. (Skuodo vls., sav. lietuvis Juozas Lukšas, trišakis).

53. Linų apdirbimas. 6 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė K. Dagda (4), R. Priedite (1), ? (1): **Šapnagių (Maž.)** – 2 (Kruopių vls., sav. latvis Vilis Urbons, 3 plūktuvės); **Dilbinų** km. – 3 (Žagarės vls., sav. lietuvis Juozapas Drigotas, šepetys; Mačiulis, mintuvos, šepetys); **Narvydžių** km. (Skuodo vls., sav. lietuvis Lukšas Juozas, šepetys, 1879 m.).

55. Gyvulininkystė. **Ezergailių** sod. (Žagarės vls.) lovys karvėms, nuotrauka.

57. Arklys, reikmenys, pakinktai. 9 anketos su piešiniais, nuotraukomis, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė K. Dagda (5), A. Siliņa (2), R. Priedite (1), J. Sudmalis (1): **Viešučių** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Augustas Malioras, balnas); **Burgiai** (Kruopių vls., sav. latvė Emilija Bambals); **Šapnagių (Maž.)** km. – 3 (Kruopių vls., sav. lietuvis Jonas Noreikis, pakinktai, vaikų vežimėlis ir kt.); **Šarkės** km. (Skuodo vls., sav. latvė Otilija Tūbels); **Darpotų** km. (Skuodo vls., sav. latvis Jēkabs Kadeģis); **Narvydžių** km. – 2 (Skuodo vls., sav. lietuvis Juozas Lukšas, pakinktai „kinkimai“ (apie 50–60 m.), balnas).

58. Žvejyba. 2 lapai su piešiniais (A. Zilberts): **Ezergailių** sod. (Žagarės vls.) – žerklas, įrankis žuvims krante baidyti „purga“.

63. Namų verslai. Lininės virvės vijimas, A. Siliņos užpildyta 1 anketa su piešiniu ir pavyzdžiu. **Apuolės** km. (Skuodo vls., sav. latvis Jānis Tūbels).

66. Maistas, gėrimai. 9 anketos su piešiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė K. Dagda (2), A. Zilberts (1), A. Siliņa (3), R. Priedite (2), J. Sudmalis (1): **Dilbinų** km. (Žagarės vls., sav. lietuvis Mačiulis, kaušas vandeniui semti); **Ezergailių** sod. trikojo suolelio piešinys; **Bambalų** km. (Kruopių vls., sav. latvė Dacienė (Dacis), pradėtas gaminti šaukštas); **Narvydžių** km. – 3 (Skuodo vls., sav. lietuvis Juozas Lukšas, gel. trikojis „pieses“, prieš 70 m.; sūrspaudis, „sūru spaustva“ su receptu, gaminimu ir naudojimu, papročiais; pintinė sūriui džiovinti, „sūriu kocis“); **Užluobės** km. – 2 (Skuodo vls., sav. latviai Fricis Anders, dešrų ragelis, burokų kaponė, pavaldėta iš senelės); **Apuolės** km. (Skuodo vls., latvis Jānis Tūbels – anketa apie svečių vaišinimą, su sėdėjimo prie stalo schema, valgiais ir kt.).

67. Visuomeninis gyvenimas. 5 anketos su piešiniais ant kalkinio popieriaus, pateikiami išmatavimai, datavimas, užpildė J. Cepleviča (1), A. Siliņa (4): **Šapnagių (Maž.)** (Kruopių vls., lietuvis Antanas Buožius – apie sėją, miško kirtimą, kiaulės pjovimą); **Narvydžių** km. – 2 (Skuodo vls., latviai Jēkabs Spalva, knygos odiniais viršeliais, su apkaustais – pamokslų 1823, 1868 m., Biblija 1825 m., kilmė – Kalėtai, Priekulė, laiko atminimui; Margriete Sraupniece – giesmių knyga odiniais viršeliais, su apkaustais, 1861 m., dovanotojo tėvo brolis iš Kalėtų); **Apuolės** km. – 2 (Skuodo vls., sav. latviai Aleksandrs Šakels, giesmynas latvių kalba, odiniais viršeliais su apkaustais; Maiga Piziks, 1836 m. giesmynas latvių kalba, odiniais viršeliais, su apkaustais).

71. Kapinės ir laidotuvės. 3 anketos su piešiniais, brėžiniais, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė A. Zilberts (2), A. Karnups (1): Žagarės Raktuvės koplyčia

(statyta apie 1840 m., pamaldos vyksta kelis kartus per metus, 14 fasado, profilio, detalių brėžinių); Žagarės Raktuvės kapinės (situacijos planas ir 17 koplytstulpių, kryžių, tvoros brėžinių, kapinių aprašymas); **Gėpaičių** km. kapinaitės (500 m nuo Latvijos sienos, laidota iki 1914 m., aprašymas, 2 planai ir 6 medinių bei metalinių kryžių, akmeninių vartų piešiniai).

74. Muzikos instrumentai. Varpelis, naudotas per šeimos šventes, vestuves ir kt. **Šarkės** km. (Skuodo vls., sav. latvis Jānis Vasilis, paveldėta iš motinos († 1920) tėvo († 1881)).

77. Asmeniniai daiktai. 1 anketa su piešiniu, pateikiami išmatavimai, apytikris datavimas, užpildė A. Siliņa (4): **Užluobės** km. (Skuodo vls., sav. latvė Katrīna Anders), tabako (?), parako (?) ragas.

Ernestas V a s i l i a u s k a s – vyresnysis mokslo darbuotojas.

Adresas: Klaipėdos universitetas, Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas, Herkaus Manto g. 84, Klaipėda LT-92294

El. paštas: ernestas@inbox.lv